

2009. július 24.

A jó szándékukat nem, de a szakértelmüket elismerjük

Gazdasági intézmények iránti bizalom a válság idején

A magyar közvélemény általában közepesen bíz a demokrácia és a piacgazdaság intézményeiben, a legjobban a törvények betartását biztosító intézmények szerepeltek. A gazdasági intézmények iránt enyhén bizalmatlanok az emberek, de a hozzáértésükben megbíznak – derül ki a 2009. április közepén készült felmérésünkből.

A Medián tavasszal kibővített, 25 intézményből álló listája nem kapott rossz megítélést a közvéleménytől: az intézmények átlagosan 48 pontot értek el a 100-as bizalmi skálán. Ez ugyan közepes, semleges megítélést jelent, ám a jelenlegi belpolitikai és gazdasági válsághangulatban, amikor a népesség kilenczede szerint rossz irányba mennek a dolgok az országban, ez a bizalmi szint kifejezetten kedvezőnek mondható. Ráadásul ez az eredmény nem szélsőséges értékek átlagaként született, hanem az intézmények többsége közepesen pozitív megítélést ért el, és csak néhány szervezet kapott különösen rossz pontszámot. Ezek a sereghajtó intézmények egyébként jellemzően a belpolitika főszereplői: a kormány, a politikai pártok és a parlament, valamint a korábban is népszerűtlen biztosítótársaságok. Szomorú hír viszont a kedvezőtlenebb helyzetűeket és a gyengébb érdekérvényesítőket támogatni, segíteni hivatott egyházaknak és szakszervezeteknek, hogy a gazdasági válság okozta egzisztenciális bizonytalanság közepette nagyrészt nem számít rájuk komolyan a közvélemény. A 25 intézményből viszont csak 10 eredménye maradt a bizalmi átlag alatt, a többség inkább kedvező megítélést kapott. A legjobban általában a belpolitikai csatározásokból kimaradó intézmények szerepeltek, illetve a politikaiak közül a polgárok mindennapi ügyeihez legközelebb lévő önkormányzatok. Bár ez utóbbi az építkezések miatti dugóktól sújtott fővárosban jóval alacsonyabb (53 pontos) eredményt ért el a községi önkormányzatokénál (60 pont). A sajtó és a fegyveres testületek középtájon helyezkednek el a bizalmi rangsorban, míg a gazdasági intézmények inkább alulról közelítik az átlagot, a sort pedig a már említettek, a belpolitika konfliktusosabb intézményei zárják. A bizalmi rangsor élén az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) és az Alkotmánybíróság áll 60 pont feletti bizalmi indexszel ([1. ábra](#)).

A Medián több korábbi felmérése is megmutatta, hogy a magyarok általában szívesen büntetnek és kedvezően vélekednek a „rendcsinálókról”. Ezért nem meglepő eredmény az, hogy a különböző típusú intézmények közül a törvényeket betartatók élvezik a legnagyobb társadalmi bizalmat. A jogi intézmények és fegyveres testületek együtt átlagosan 54 pontot értek el a százfokú bizalmi skálán. A rangsorban a második helyre a társadalmi intézmények kerültek 48 ponttal, azaz semleges eredménnyel. Bizalmatlanok viszont az emberek általában a gazdasági és a politikai intézményekkel szemben, ezek 43, illetve 42 pontot értek el ([2. ábra](#)).

Fél évvel azután, hogy a pénzügyi-világgazdasági válság elérte Magyarországot, a 43 pontos bizalmi átlagindex egyáltalán nem rossz eredmény a gazdasági intézmények számára. Bár a válság oka

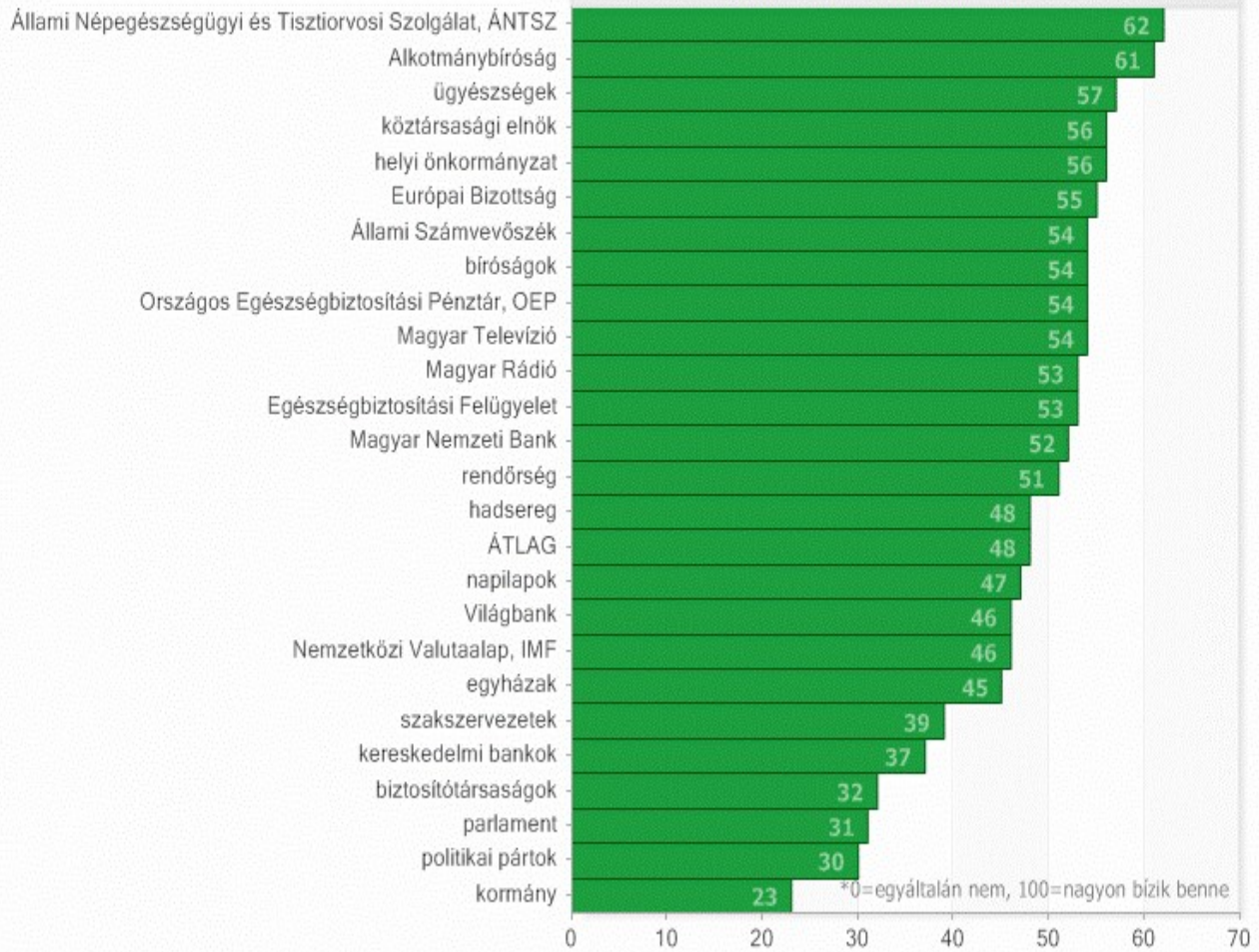
Magyarországon nem a bankok felelőtlen, nyakló nélküli hitelezése volt, hanem az ország gazdaságának nyitottsága, a világgazdaságtól való függése, a magyar kereskedelmi bankok mégis elég kedvezőtlen megítélést kaptak. Ebben ugyanakkor szerepet játszhat a gazdasági, pénzügyi dolgokban való tájékozatlanság mellett az is, hogy a Medián adatai szerint a válság októberi megérkezése idején a felnőtt népesség felének volt devizahitele vagy 100 ezer forintot meghaladó bankbetétje, azaz a válságot közvetlenül, a saját bankján keresztül is megérezhette. A felmérésben szereplő öt gazdasági intézmény közül egyébként a jegybank érte el a legjobb eredményt, a semlegesnél valamivel jobb bizalmi átlaggal. A Világbank és a Nemzetközi Valutaalap (IMF) a semlegesnél valamivel kedvezőtlenebb megítélést kapott, és egyértelműen csak a kereskedelmi bankok és a biztosítótársaságok iránt bizalmatlanok az emberek.

Egy hajszállal rosszabb a gazdasági intézmények megítélése, amikor külön vizsgáljuk a társadalmi bizalom egyik összetevőjét, a morális megbízhatóságot. Azaz a közvélemény kevésbé érzi úgy, hogy ezek az intézmények jó szándékkal, az emberek érdekében végzik a feladataikat. A morális alapú bizalommal szemben annál erősebb ezen intézmények iránt a kompetencia-alapú bizalom, tehát jóval inkább bíznak az emberek abban, hogy a gazdasági intézmények szakértelemmel, hozzáértéssel végzik a dolgukat. Ebben a dimenzióban minden intézmény iránt közepes vagy erős a társadalmi bizalom, kivéve a biztosítótársaságokat, amelyek semleges, 50 pontos eredményt értek el. A Magyar Nemzeti Bank egyébként hasonlóan magas kompetencia alapú bizalmat élvez, mint a nagy presztízsű nemzetközi intézmények, sőt az általános bizalom tekintetében még magasabbra került, mint az IMF vagy a Világbank (3. ábra).

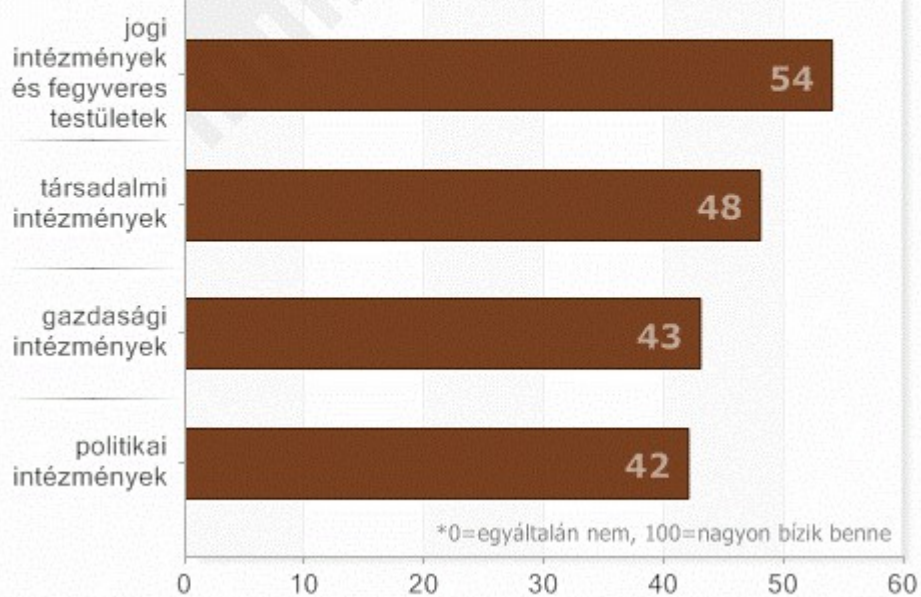
A bankok iránti társadalmi bizalom talán az egyik legfontosabb feltétele a bankrendszer egészséges működésének. A mostani felmérésből az is látható, hogy az irántuk megfogalmazódó bizalmatlanság (a százfokú skálán 37 pontot kaptak) nemcsak a válságnak és az újra népszerűsödő antikapitalista érzelmeknek tulajdonítható, hanem a politikai, korrupciós botrányokba vagy kényes ügyekbe keveredett bankároknak is. Ha a bankok iránti társadalmi bizalom néhány összetevőjét vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy a legjobban és egyedülként munkaadói szerepükben bíznak az emberek a bankokban. Azaz megbízhatónak tartják a bankokat abból a szempontból, hogy tisztességesen bánnak az alkalmazottaikkal (54 pont a százfokú skálán). Abban azonban már valamivel bizalmatlanabbak az emberek, hogy a bankok okosan, illetve hogy becsületesen fektetik-e be az emberek rájuk bízott pénzét (43 és 42 pont). Sokkal bizalmatlanabb a közvélemény a bankokkal szemben abból a szempontból, hogy az általuk elért profitból visszaadnak-e valamennyit a közösségnek, támogatnak-e fontos társadalmi célokat. Ennél már csak 35 pont a bankok bizalmi indexe. A leginkább azonban a korrupció kapcsán bizalmatlanok az emberek a bankok iránt (26 pont). Azaz lényegében egyáltalán nem bíznak abban, hogy a bankok vezetői nem használják fel a politikai kapcsolataikat tisztességtelen előnyszerzésre (4. ábra).

A felmérést 2009. április 16-a és 20-a között készítette a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet az ország felnőtt népességét reprezentáló 1200 fő személyes megkérdezésével. A minta kisebb torzulásait a kutatók a KSH adatait felhasználva matematikai eljárással, úgynevezett súlyozással korrigálták, és így a minta jól tükrözi a szavazókorú lakosság településtípus, nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetételét. A közölt adatok hibahatára az adott kérdésre válaszolók számától függően +/- 2–6 százalék.

Intézmények iránti bizalom (átlagok százfokú skálán* az érdeemben válaszolók körében)

Különböző intézménytípusok iránti bizalom (átlagok százfokú skálán*, a 'nem tudom' választ adók a minta átlagával szerepelnek)

Gazdasági intézmények iránti bizalom (átlagok százfokú skálán* az érdeemben válaszolók körében)

